

IMENIČKA SUFIKSACIJA U NEMAČKOM JEZIKU U POREĐENJU SA SRPSKIM JEZIKOM

Sažetak: S obzirom na to da neadekvatna upotreba sufiksa dovodi do promene značenja celokupne reči, a samim tim i rečenice, fokus se usmerava na razrešenje ovog prisutnog, često zanemarenog, problema.

Rad je kontrastivnog karaktera, temeljen na primerima, te će biti reči o nemačkoj imeničkoj sufiksaciji i njenim prevodnim ekvivalentima u srpskom jeziku, a na osnovu odabranog korpusa, s posebnim osvrtom na nemački sufiks *-ung*. Istraživanje podrazumeva formiranje korpusa, ekscerpciju, klasifikaciju, a potom i deskripciju primera. Pažnja će biti posvećena što preciznijem određanju sličnosti i razlika između dva navedena jezika. Cilj rada je da se, uz pomoć kontrastivne analize, s jedne strane, utvrdi učestalost pojavljivanja sufiksa *-ung* u odabranom korpusu, ali i da se, s druge strane, uporede nemački imenički sufiks i njegovi prevodni ekvivalenti na srpskom jeziku, sa posebnim osvrtom na bazu nastalih derivata. Uzimajući u obzir to da su izvedenice nastale uz pomoć odabranog sufiksa u nemačkom jeziku ženskog roda, obratiće se pažnja na rod njihovih prevodnih ekvivalenata na srpskom jeziku.

Problemi istraživanja ove vrste su od velikog značaja za oba jezika, a budući da su gotovo neispitani, potrebno je da se podrobno istraže.

Gljučne reči: imenička sufiksacija, sufiks *-ung*, prevodni ekvivalenti, nemački jezik, srpski jezik

1. Uvod

U radu će biti reči o nemačkoj imeničkoj sufiksaciji i njenim prevodnim ekvivalentima u srpskom jeziku, a na osnovu odabranog korpusa. Posebna pažnja se posvećuje nemačkom sufiksu *-ung*.

Cilj ovog rada je da se s jedne strane utvrdi učestalost pojavljivanja sufiksa *-ung* u odabranom korpusu, ali i da se, s druge strane, uporede nemački imenički sufiks i njegovi prevodni ekvivalenti na srpskom jeziku, sa posebnim osvrtom na bazu nastalih derivata. Uzimajući u obzir da su izvedenice nastale uz pomoć odabranog sufiksa u nemačkom jeziku ženskog roda, obratiće se pažnja na rod njihovih prevodnih ekvivalenata na srpskom jeziku.

¹ natasakurtuma@hotmail.com

Analiza se bazira na činjenici da je sufiks *-ung* jedan od najčešćih sufiksa za građenje imenica u nemačkom jeziku. Istraživanje se temelji na pretpostavci da većina nemačkih imenica sa navedenim sufiksom neće biti prevedena ekvivalentnim imenicama u srpskom jeziku i da će se pojaviti odstupanja. Od ove pretpostavke se polazi, jer se u gramatikama nemačkog i srpskog jezika navode različite osnove kao moguće prilikom građenja izvedenica. U radu će biti dokazana ili opovrgnuta ova pretpostavka, te će se procentualno prikazati rezultati istraživanja. Polazni jezik je nemački, a cijni je srpski jezik.

Za potrebe analize sačinjen je korpus na osnovu dela *Der Preis der Versöhnung* autora Hajnriha Bela (Heinrich Böll), kao i prevoda istog dela na srpski jezik *Cena pomirenja*. Prevod je napisao Dragoslav Dedović.

U radu je korišćena metoda kontrastivne analize, odnosno poređenja relevantnog jezičkog materijala nemačkog i srpskog jezika na osnovu odabranog korpusa.

Analiza se sastoji iz kvantitativnog i kvalitativnog dela. Kvantitativni deo podrazumeva tabele i statistike, a kvalitativni deo potkrepljuju konkretni primeri.

2. O tvorbi reči

2.1. Pojam tvorbe reči

Sudeći po Rimeru i Mackeu (Römer, Matzke, 2005: 1–2), možemo navesti da pojam leksikologije potiče iz grčkog i da označava nauku o rečima. Leksikologija se, po njima, može podeliti na *uopštenu* i *specijalizovanu nauku* o rečima, te da se pod pojmom specijalizovane lingvistike podrazumeva, između ostalog, i tvorba reči (up. *ibid*).

Uprkos ovakvoj klasifikaciji, neophodno je navesti da, Altman i Kemerling (Altmann, Kemmerling, 2005: 17), nauku o stvaranju reči smatraju delom Morfologije.

Građenje odnosno tvorba reči se, sudeći po Flajšeru i Barcu (Fleischer, Barz, 1995: 5), može smatrati procesom nastajanja reči, a na osnovu postojećeg materijala, uz upotrebu posebnih elemenata jezika², dok Rimer i Macke navode da se nauka o građenju reči bavi stvaranjem i strukturisanjem kompleksnih reči (up. Römer, Matzke, 2005: 5).

Interesantna je i konstatacija Hencena, koji smatra da nauka o tvorbi reči ima zadatak praćenja najrazličitijih delovanja u jeziku, pri kojima nastaju nove reči³ (up. Henzen, 1965: 1).

² Identičnu definiciju nalazimo i u *Wortbildung der deutschen Gegenwartssprache* (Fleischer, 1969: 9).

³ Ovoj konstataciji se priključuju i Rimer i Macke navodeći da „pored gramatičke teorije, takođe, i neorolingvistika“ ima značajan uticaj, posmatrajući proces stvaranja reči (up. Römer, Matzke, 2005: 5).

2.2. Tvorbeni postupci

Postupci tvorbe reči u nemačkom jeziku se klasifikuju na različite načine.⁴

U savremenom nemačkom jeziku, sudeći po Rimeru i Mackeu (up. Römer, Matzke, 2005: 61) postoje sledeći najbitniji tvorbeni modeli:

- *Komposition/Zusammensetzung* – slaganje
- *Derivation/Ableitung* – eksplicitno/implicitno izvođenje i
- *Kurzwortbildung* – tvorbeno skraćivanje.

Ovoj podeli se priključuje i Flajšer (Fleischer, 1969: 50), s tim da on pored izvođenja navodi još jedan poseban model koji naziva:

- *Präfixbildung* – prefiksacija.

Modeli tvorbe reči se, pre svega, klasifikuju u vrste građenja reči (Donalies, 2007: 35):

- kombinovana
- interno promenljiva
- redukovana i
- asocijativna vrsta građenja reči.

Svaka vrsta ima svoje podvrste, no u ovom radu reči će biti samo o kombinovanoj vrsti tvorbe reči u koju Donelais (Donalies, ibid) ubraja:

- tvorbeni model slaganja i
- eksplicitno izvođenje.

U ovom radu fokus se stavlja na eksplicitnu derivaciju.

2.3. Eksplicitna derivacija

Sudeći po Donelaisu (Donalies, 2007: 68) pojam derivacije potice iz latin-skog *derivare* i označava *izvođenje*.

Derivaciju možemo shvatiti, po Rimeru i Mackeu (Römer, Matzke, 2005: 83) i Lodeu (Lohde, 2006: 38), kao postupak građenja reči, pri kojem afiksi (prefiksi/sufiksi/kombinacija sufiksa i prefiksa) igraju značajnu ulogu prilikom tvorbe novih reči tj. derivata.

Prema Lodeu (Lohde, 2006: 38) eksplicitna derivacija⁵, po zastupljenosti tvorbenih modela u nemačkom jeziku, stavlja se na drugo mesto, posle kompozicije, a sam pojam označava morfemsku konstrukciju koja se sastoji iz nekoliko konstituenata, pri čemu se samo prvi može smatrati slobodnim i naziva se *baza*, dok se ostali konstituenti pojavljuju isključivo u zavisnoj poziciji u odnosu na bazu, nazivajući se *izvedenim sufiksom* (up. Fleischer, 1969: 59).

⁴ Ovo potvrđuju i Altman i Kemerling (up. Altmann/Kemmerling, 2005: 29).

⁵ Kod Hencena se navodi da je Grim (Grimm) eksplicitno izvođenje nazivao *unutrašnjim*, no taj pojam se dalje nije učestalo (up. Henzen, 1965: 112).

Od velikog značaja je navesti i to da su „eksplicitni derivati binarni“ i da „poslednja jedinica određuje gramatička pravila čitavog derivata“ (Donalies, 2007: 69).

2.4. Sufiksacija

S obzirom na to da se pod eksplicitnom derivacijom shvata prefiksacija i sufiksacija (kao i njihova kombinacija) kao postupak građenja reči, neophodno je navesti da se u daljem radu baziramo isključivo na derivate koji nastaju kao posledica sufiksacije.

Pod pojmom sufiksacije podrazumeva se postupak pomoću kojeg se u velikoj meri u nemačkom jeziku grade reči. Pojam sufiksa potiče od latinskog *suffigere* i označava *nazad prikazati* (up. Donalies, 2007: 26), te sudeći po Klajnu (2005: 177), sufiksacija predstavlja dodavanje sufiksa osnovi, pri čemu se vrsta reči može promeniti, ali može ostati i ista i pomoću čega se kao rezultat dobija nova reč.

Altman i Kemerling (Altmann, Kemmerling, 2005: 37) navode da je proces sufiksacije tipičan za građenje imenica i prideva, a da je manje zastupljen prilikom građenja glagola i priloga u nemačkom jeziku.

3. O tvorbi imenica po modelu eksplicitne derivacije/sufiksacije

Lode (Lohde, 2006: 63) smatra da „u sistemu građenja reči u nemačkom jeziku, tvorba imenica zauzima značajnu ulogu“⁶, navodeći da za to postoji objašnjenje.

Naime, imenice podležu svim modelima građenja reči i zauzimaju pri tome, u odnosu na druge vrste reči, dominirajuću ulogu (ibid). Pored tvorbenog postupka slaganja, dominirajuća uloga pripada eksplicitnoj derivaciji, pri čemu sufiksacija, u odnosu na prefiksaciju, prednjači (up. Lohde, 2006: 89).

4. Sufiks *-ung*

Sufiks *-ung*, kako to navode Lode (Lohde, 2006: 109) i Flajšer (Fleischer, 1969: 151–152), potiče od srednjevisokonemačkog *-unge*, ali se vremenom ustalio sufiks bez *e*, dakle samo *-ung*. Navodi se kako se ovaj sufiks u nemačkom jeziku ubraja među „centralne imeničke sufikse za tvorbu reči“⁷ (ibid).

⁶ Lode navodi da 50–60% reči u nemačkom jeziku zauzimaju imenice (up. Lohde, 2006: 63).

⁷ Sa ovom činjenicom se slažu i Rimer i Macke (up. Römer, Matzke, 2005: 90).

Kod Donelaisa se navodi podatak da sufiks *-ung* ima mogućnost kombinovanja sa skoro svim verbalnim osnovama, te ga ta činjenica čini dominirajućim sufiksom u odnosu na ostale imeničke sufikse (up. Donalies, 2007: 77).

Interesantan je i podatak koji nalazimo kod Hencena (Henzen, 1965: 114), a to je da je „većina današnjih imeničkih sufiksa“ u savremenom nemačkom jeziku „rezultat stapanja dva jezička elementa“.

Od značaja je navesti i to da se, sudeći po Altmanu i Kemerlingu, sufiks *-ung* može kombinovati sa sufiksima *-ig* i *-lich* u nemačkom jeziku (up. Altmann, Kemmerling, 2005: 112).

U nastavku slede primeri imenica iz navedenog korpusa, a nastale eksplisitivnom derivacijom uz pomoć sufiksa *-ung* u nemačkom jeziku kao i njihovi prevodni ekvivalenti u srpskom jeziku.

4.1. Analiza korpusa

A) imenice na nemačkom jeziku prevedene imenicama u srpskom jeziku:

- a) *Warnung* vor Herrn X. (43)⁸ osnova: glagol *warnen*
- b) *Upozorenje* na gospodina X (11)
 - a) Ist es [...] wahr, daß man sein Leben riskierte, [...] wenn man eine politische *Bemerkung* äußerte, die nicht den Schlagzeilen der *Zeitungen* entsprach? (43) osnova: glagol *bemerken*, imenica *Zeit*
 - b) [...] da li je to istina da je čovek stavljao život na kocku ako bi [...] izrekao politički *sud* koji nije istovetan sa naslovima *novina*? (11)
 - a) [...] er geht höchst unverdächtigen *Beschäftigungen* nach: [...] (43) osnova: glagol *sich beschäftigen*
 - b) [...] bavi se potpuno nesumnjivim *poslovima*: [...] (12)
 - a) [...] er [...] [tut] [...] es mit einer gewissen *Zurückhaltung*, die beweist, daß er eine gute *Erziehung* genossen hat [...] (44) osnova: glagol *halten*, glagol: *erziehen*
 - b) [...] [on] [...] to čini sa izvesnom *suzdržanošću* koja dokazuje da je uživao dobar *odgoj* [...] (12)
 - a) [...] die *Beschuldigung* ist ausgesprochen, [...] (44) osnova: glagol *jmdn beschuldigen*
 - b) [...] *optužba* je izrečena, [...] (12)
 - a) Wahrscheinlich würde sich dieses Argument seiner *Verteidigung* als wahr herausstellen, [...] (44) osnova: glagol *verteidigen*
 - b) Verovatno bi se ispostavilo da je taj argument *odbrane* čak i tačan, [...] (12)
 - a) Durch *Erklärungen* politischer Art und einer genauen *Darstellung* der historischen Hintergründe kann der Terror nicht erklärt [...] [werden] [...] (45) osnova: glagol *erklären*, glagol *darstellen*

⁸ Svi primeri iz korpusa su na adekvatan način skraćeni.

b) Političkim *objašnjenjima* i tačnim *opisima* istorijske pozadine, [...] teror ne može biti do kraja objašnjen; [...] (13)

- a) [...] er [...] [mag] [...] gewissen *Schwankungen* unterliegen, [...] (45) osnova: glagolschwanken

b) [...] [on] [...] je podložan svojevrsnim *oscilacijama*, [...] (13)

- a) Er [...] trifft [...] wichtige *Entscheidungen*, trägt *Verantwortung*, macht Politik. (46) osnova: glagol *entscheiden*, kombinovani derivat *verantworten*

b) On [...] donosi [...] važne *odluke*, nosi *odgovornost*, kreira politiku. (14)

- a) [...] wir [...] [sollten] [...] uns diese *Übertreibung*, [...] für einige Minuten gestatten [...] (47) osnova: glagol *übertreiben*

b) [...] možemo sebi na nekoliko minuta dozvoliti ovo *preterivanje*[...] (14)

- a) [...] sein gesunder Menschenverstand lächelt [...] über jede *Übertreibung*, [...] (47) osnova: glagol *übertreiben*

b) [...] njegov se zdrav razum [...] nasmeši na svako *preterivanje*, [...] (15)

- a) [...] er [...] [ist] [...] nur in der *Übertreibung* erkennbar. (47) osnova: glagol *übertreiben*

b) [...] on se može prepoznati samo u *preterivanju*. (15)

- a) [...] die alten Gegner in [...] *Verkleidung*, [...] sind harmlos, [...] (47) osnova: glagol *verkleiden*

b) [...] stari protivnici [...] i *odeću* imali, jesu bezazleni [...] (15)

- a) [...] er hat weder *Erinnerung* noch Phantasie. (48) osnova: glagol *sich erinnern*

b) [...] on nema ni *pamćenje* ni maštu. (15)

- a) [...] die *Verfolgung*, die Sie erlitten haben, wird sinnvoll nur, wenn Sie die Gegner genau beobachten, [...] (48) osnova: glagol *verfolgen*

b) [...] *proganjanje* kojem ste bili izloženi ima smisla ako stare protivnike držite na oku, [...] (15)

- a) Der Preis der *Versöhnung* (49) osnova: glagol *sich versöhnen*

b) Cena *pomirenja* (17)

- a) [...] Stunde [...], die der *Erinnerung* an die Opfer der Judenverfolgung gewidmet ist, [...] (49) osnova: glagol *sicherinnern*

b) [...] [trenutak] [...] koji je posvećen *sećanju* na žrtve progona Jevreja, [...] (17)

- a) [...] in diesem Raum reichen auch *Empfindungen* wie Scham und Reue nicht aus, [...] (49) osnova: glagol *empfinden*

b) [...] u tom prostoru nisu dovoljni *osećaji* kao što su stid i kajanje, [...] (17)

- a) [...] die [...] der *Vernichtung* entronnen sind, [...] [versuchen] [...] das schreckliche Geheimnis weiterzugeben. (49) osnova: glagol *vernichten*

b) [...] oni koji su izbegli *pogrom* pokušavaju da strašnu tajnu prenesu i objasne. (17)

- a) Es bedarf dieser *Verteidigung* nicht; [...] (49) osnova: glagol *verteidigen*

- b) [...] nije potrebna takva *odbrana*. (17)
- a) [...] so nannte er es - die *Lösung* der Judenfrage [...] (50) osnova: glagol *lösen*
- b) [...] *rešenje* jevrejskog pitanja, kako je on to nazivao. (18)
- a) [...] es würde eine Welle der *Empörung* sich ausbreiten, [...] (50) osnova: glagol *empören*
- b) Proširio bi se talas *negodovanja*, [...] (18)
- a) Es ist Brauch, daß [...] eine gewisse *Versöhnung* mit dieser Welt angeboten [...] wird, [...] (51) osnova: glagol *sichversöhnen*
- b) Običaj je da se [...] ponudi određeno *izmirenje* sa svetom, [...] (19)
- a) [...] man erlaubt ihm, die *Tröstungen* seiner Religion zu empfangen, [...] (51) osnova: glagol *trösten*
- b) [...] omogućava mu se da dobije *utehu* svoje religije; [...] (19)
- a) Was Recht ist wird [...] klar an der *Behandlung* des Unrechts, was Unrecht ist, an der *Behandlung* der Unschuldigen. (51) osnova: glagol *behandeln* (2x)
- b) Šta jeste pravo – postaje nam jasno u *tretiranju* bezakonja, a šta je bezakonje – prepoznamo po *tretiranju* nedužnih. (19)
- a) Bedenken Sie, daß Hitler, [...] die öffentliche *Meinung* zu beeinflussen [...] [versuchte] [...] (52) osnova: glagol *meinen*
- b) Setite se da je [...] Hitler, [...] [pokušao] [...] vladati svim sredstvima za uticaj na javno *mnenje*, [...] (20)
- a) [...] keine einzige deutsche *Zeitung* [...] [durfte] [...] nur eine Zeile [...] zur *Verteidigung* der Juden [...] veröffentlichen [...] (52) osnova: imenica *Zeit*, glagol *verteidigen*
- b) [...] nijedna nemačka *novina* [...] nije smela objaviti nijednu reč u *odbranu* Jevreja, [...] (20)
- a) [...] die Kristallnacht [...] [fand] [...] nicht die *Billigung* der Mitbürger. (53) osnova: glagol *billigen*
- b) Kristalna noć nije naišla na *podršku* sugrađana. (20)
- a) Es gehört zu unseren Irrtümern [...] zu glauben, die Möglichkeit, die öffentliche *Meinung* zu beeinflussen, wäre geringer geworden: [...] (53) osnova: glagol *meinen*
- b) U naše zablude spada vera [...] da su mogućnosti uticaja na javno *mnenje* postale manje: [...] (20)
- a) [...] jemand [...] würde [...] eine bestimmte Menschengruppe der allgemeinen *Diffamierung* [...] [ausliefern] [...] (53) osnova: glagol *diffamieren*
- b) [...] neko bi [...] [izložio] [...] određenu grupu ljudi opštem *difamiranju* [...] (21)
- a) Glauben Sie nicht, daß die Worte Reklame, *Werbung*, Propaganda, so harmlos sind, wie sie sich geben: [...] (53) osnova: glagol *werben*

b) Nemojte poverovati da su reči, reklama, *vrbovanje*, propaganda i sl. bezazlene kao što se čine: [...] (21)

- a) [...] mit denselben Mitteln kann man morgen eine Gruppe von Menschen der *Verachtung* ausliefern, [...] (53) *osnova*: glagol *verachten*

b) [...] istim sredstvima možete sutra izložiti neku grupu ljudi *preziru*, [...] (21)

- a) Die Jüngerer unter Ihnen, die von Schuld frei sind, da sie in jenen Jahren außerhalb der Verantwortlichkeit standen, sollten die *Erinnerung* an das Unheil bewahren, [...] (54) *osnova*: glagol *sich erinnern*

b) Mlađi među vama, koji su slobodni od krivice, pošto su tih godina stajali izvan odgovornosti, morali bi sačuvati *sećanje* na zlo, [...] (21)

- a) Die Menschen [...] predigen nicht Haß, sondern *Versöhnung*. (54) *osnova*: glagol *sich versöhnen*

b) Ljudi [...] ne propovedaju mržnju, već *pomirenje*. (22)

- a) Nehmen Sie diese *Versöhnung* an, [...] (54) *osnova*: glagol *sich versöhnen*

b) Prihvatite to *pomirenje*, [...] (22)

- a) Wir [...] [waren] [...] der *Verantwortung* [...] [nicht] [...] fähig [...] (55) *osnova*: kombinovani derivat *verantworten*

b) [...] [Nismo] [...] bili sposobni za *odgovornost*, [...] (22)

- a) Wir sind der *Versöhnung* nicht würdig, [...] (55) *osnova*: glagol *sich versöhnen*

b) Mi nismo vredni *pomirenja*, [...] (22)

- a) [...] unsere *Rechnungen* [...] [werden] [...] nicht aufgehen. (56) *osnova*: glagol *rechnen*

b) [...] naša *računica* neće biti tačna. (23)

- a) [...] sie wurde später begnadigt - weil ihre politische *Meinung* den Siegern [...] wenig paßte, [...] (56) *osnova*: glagol *meinen*

b) [...] kasnije je pomilovana – jer se njeno političko *mišljenje* nije svidalo pobednicima, [...] (23)

- a) Wir können [...] diese *Versöhnung* [...] annehmen, [...] (57) *osnova*: glagol *sich versöhnen*

b) Možemo prihvatiti [...] to *pomirenje*, [...] (24)

B) imenice na nemačkom jeziku prevedene drugom vrstom reči u srpskom jeziku:

- a) [...] Herrn X [...] [verlangt] [...] *Rechtfertigung* [...] (44)

b) [...] Gospodina X [...] zahteva da se opravdamo [...] (12)

- a) [...] ich könnte die *Aufzählung* seiner Eigenschaften beliebig fortsetzen; [...] (48)

b) Mogao bih nabrajati njegove osobine do iznemoglosti, [...] (16)

- a) [...] es ist kein Bedarf nach *Erklärung*; [...] (50)

- b) [...] ne treba dodatno objašnjavati; [...] (17)
- a) Auch heute würden Sie [...] eine Bande bezahlter Knechte [...] zusammenbringen, die bereit wäre, unter der *Zusicherung* staatlichen Schutzes ein solches Verbrechen zu begehen. (53)
- b) I danas biste [...] mogli okupiti bandu plaćenih sluga [...] koji bi bili spremni da, pri garantovanoj državnoj zaštiti, počine takav zločin. (20)

C) imenice na nemačkom jeziku prevedene grupom reči u srpskom jeziku:

- a) [...] der soll eine politische *Randbemerkung* verraten haben? (44)
- b) [...] on [...] [bi] [...] trebalo da bude taj koji je dojavio *uzgrednu* političku opasku? (12)
- a) [...] er ist der Mensch, der bei einer Diskussion, mag ihr Gegenstand *Mädchenkleidung* oder *Atombewaffnung* sein, immer sofort das Grundsätzliche ausschließt, [...] (48)
- b) [...] on [...] [je] [...] čovek koji u svakoj diskusiji, bez obzira na to da li se radi o *devojačkoj odeći* ili *atomskom naoružavanju*, isključuje temeljne principe [...] (15)
- a) [...] Stunde [...], die der Erinnerung an die Opfer der *Judenverfolgung* gewidmet ist, [...] (49)
- b) [...] [trenutak] [...] koji je posvećen sećanju na žrtve *progona Jevreja*, [...] (17)
- a) Ich halte es für *Zeitverschwendung*, [...] (49)
- b) Smatram da bi to bilo *gubljenje vremena*, [...] (17)
- a) [...] es [...] [war] [...] unsinnig [...] den Urhebern des Unheils die Ehre einer *Gerichtsverhandlung* anzutun. (52)
- b) Bilo je besmisleno [...] uzročnike nesreće udostojiti *sudskim procesom*. (19)
- a) Nur eine winzige *Machtverschiebung* [...] [bleibt] [...] (53)
- b) Samo malo *pomeranje moći*[...] [ostaje] [...] (21)

D) imenice na nemačkom jeziku nisu prevedene u srpskom jeziku:

- a) [...] die Zahl der eindeutig Schuldigen ist so gering, daß sie als *Versöhnung* nicht genügen [...] (52) osnova: glagol *sichversöhnen*
- b) [...] broj jednoznačno krivih je toliko mali da to nije dovoljno [...] (19)

5. Statistika

U tabeli 1 prikazano je na koji način/kojom vrstom reči su nemačke imenice sa sufiksom *-ung* prevedene na srpskom jeziku:

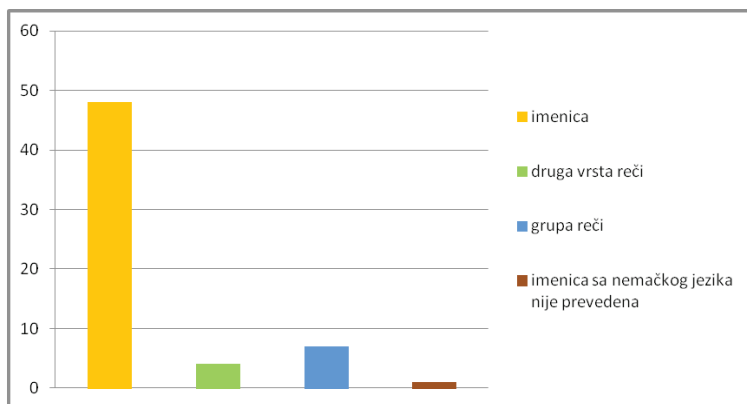
Prevodni ekvivalent u srpskom jeziku je:	
• imenica	48
• druga vrsta reči	4
• grupa reči	7
imenica sa nemačkog jezika nije prevedena	1
Ukupan broj imenica sa sufiksom <i>-ung</i>	60

Tabela 1.

U Belovom (Böll) delu „Der Preis der Versöhnung“ se nalazi ukupno 50 rečenica u kojima se pojavljuju nemačke izvedenice sa sufiksom *-ung*. Od toga je 60 ukupan broj primera sa navedenim derivatom.

Od 60 primera, 48 primera (80%) je prevedeno na očekivan način, dakle imenicom na srpskom jeziku. Od ukupnog broja primera, 4 primera (6.7%) prevedena su nekom drugom vrstom reči (u analiziranom korpusu su to glagol i pridev).⁹ U 7 primera (11.6%) navodi se da je nemačka izvedenica u srpskom jeziku prevedena grupom reči, a da u 1 primeru (1.7%) ne postoji prevod date imenice.

Dijagramom 1 bi se to prikazalo na sledeći način:

Dijagram 1

⁹ Primeri koji su prevedeni drugom vrstom reči u odabranom korpusu su:

pridev:

- *die Zusicherung* sa *garantovano*

glagol:

- *die Erklärung* sa *objašnjavati*
- *die Aufzählung* sa *nabrajati* i
- *die Rechtfertigung* sa *opravdavati*

Na osnovu dijagrama 1 da se lako uočiti da je žuta boja, u odnosu na ostale boje, dominantna. Dakle, sa daleko većim brojem primera gde su prevedene nemačke imenice sa sufiksom *-ung* dominira prevod imenicom u srpskom jeziku.

Analizirajući nemačke primere koji su na srpski jezik prevedeni imenicama, dakle analizirajući 48 primera, a fokusirajući se na bazu/osnovu izvedenice, tabelom 2 može se prikazati sledeća statistika:

Imenice u nemačkom jeziku sa sufiksom <i>-ung</i> kao bazu imaju¹⁰:		Prevodne ekvivalentne imenice u srpskom jeziku kao bazu imaju:	
• imenicu	2	• imenicu	1
• glagol	44	• glagol	38
• kombinovani derivat ¹¹	2	• pridev	6
		• <u>Nije sufiksacija</u>	<u>3</u>
Ukupan broj ekvivalentnih prevodnih imenica u nemačkom jeziku	48	Ukupan broj ekvivalentnih prevodnih imenica u srpskom jeziku:	48
		Ukupan broj izvedenica u srpskom jeziku:	45

Tabela 2.

Ukupan broj izvedenih imenica na nemačkom jeziku, a prevedenih imenicom na srpskom jeziku, je 48. Ograničavajući se na analizu osnove datih imenica,

¹⁰ Neophodno je naglasiti da se prilikom analize korpusa pojavilo 6 imenica koje su u sebi sadržale sufiks *-ung*, no da se nisu smele uzeti u obzir, jer su po svojoj strukturi pripadale drugoj vrsti građenja reči – složenicama.

Složenice o kojima je reč su: *Vernichtungsstadt*, *Vernichtungslager*, *Meinungsmaschine* (3x) i *Erinnerungsvermögen*.

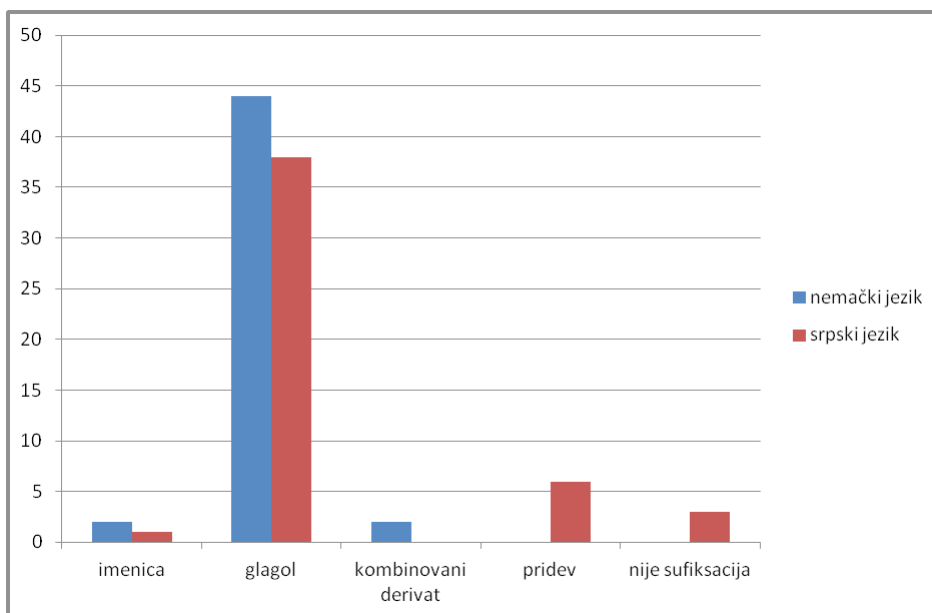
Reč je o složenicama koje u sebi sadrže fuge. Pojam fuge (nem. *Fugenelemnt*) se može definisati kao element koji se radi lakšeg izgovora dodaje između neposrednih konstituenata složenice (Kostić-Tomović, 2013: 88).

¹¹ Pod pojmom *kombinovani derivat* podrazumeva se konstrukcija *prefiks+osnova* (u ovom slučaju glagol)+*sufiks* (u ovom slučaju sufiks *-ung*) (Fleischer, Barz, 1995: 85).

u nemačkom jeziku se izdvajaju glagoli sa 44 primera (91.6%) kao dominantni, potom slede sa istim brojem primera imenice i kombinovani derivati, dakle sa po 2 primera (4.2%) od ukupnog broja.

Od ukupnog broja imenica, najpre se može zaključiti da je konačan broj izvedenica u srpskom jeziku 45, dakle 3 imenice se ne mogu ubrajati u izvedenice po gramatičkim pravilima srpskog jezika – nije u pitanju sufiksacija. Od ukupnog broja izvedenica u srpskom jeziku, odnosno 45 primera, samo 1 primer (2.2%) se izdvaja sa osnovom koju čini imenica. Glagol, kao baza derivata, prednjači i u srpskom jeziku sa 38 primera (84.4%). Pridev, kao osnova izvedenice, uočljiv je u 6 primera (13.4%).

Dijagramom 2 bi se to prikazalo na sledeći način:

Dijagram 2.

U dijagramu 2 se uočava da je najviše onih primera u kojima se kao osnova derivata ostvaruje glagol, kako u nemačkom tako i u srpskom jeziku. Vidljivo je da se imenica u oba jezika ostvaruje kao osnova, no sa poprilično manjim brojem primera u odnosu na primere sa glagolom. Evidentne su dalje razlike u dva analizirana jezika.

Kao što je prethodno navedeno, izabran je sufiks koji gradi imenice ženskog roda u nemačkom jeziku. Interesantno je na osnovu analize zaključiti u kolikom broju ekvivalentnih prevodnih imenica u srpskom jeziku je isti slučaj, dakle koji rod je u kolikoj meri kod prevedenih izvedenica zastupljen.

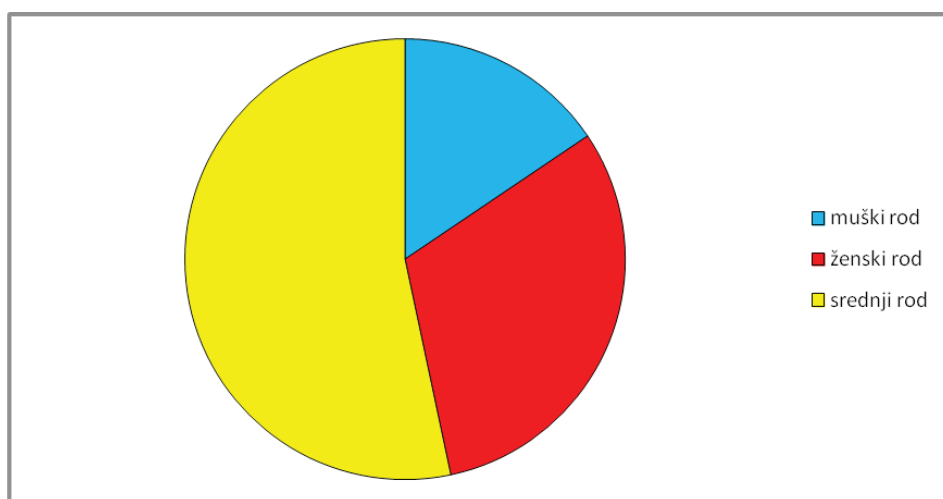
Tabelom 3 bi se to prikazalo na sledeći način:

Rod:	
Muški	7
Ženski	14
Srednji	24
Ukupan broj prevodnih ekvivalentnih izvedenica u srpskom jeziku:	45

Tabela 3.

Uočljivo je da u srpskom jeziku nije isključivo zastupljen ženski rod kao što je to slučaj sa nemačkim jezikom, a na osnovu odabranih derivata. Na osnovu tabele se vidi da je dominantan broj srednjeg roda izvedenica u srpskom jeziku, sa 24 primera (53.3%) od ukupnog broja primera. Muški rod se pojavljuje u 7 primera (15.6%), dok je ženski rod uočljiv u 14 primera (31.1%).

Dijagramom 3 se to prikazuje na sledeći način:

Dijagram 3.

U ovom dijagramu je jasno uočljiva podela koja govori o tome na koji način su izvedenice, koje su u nemačkom jeziku isključivo ženskog roda, prevedene na srpski jezik. Dominantna je žuta boja koja ukazuje na to da je u srpskom jeziku najviše zastupljen srednji rod, a da potom slede ženski, te muški rod.

6. Zaključak

Uz pomoć kontrastivne analize pažnja je posvećena nemačkoj imeničkoj sufiksaciji i njenim prevodnim ekvivalentima u srpskom jeziku. Akcenat je stavljen na nemački sufiks *-ung*.

Utvrđena je učestalost pojavljivanja sufiksa *-ung*. Naime, potvrđeno je da je sufiks *-ung* čest sufiks, a s obzirom na to da se pojavio u 60 primera u odabranom korpusu.

Upoređeni su nemački imenički sufiks i njegovi prevodni ekvivalenti na srpskom jeziku. Analizom odabranog korpusa se došlo do veoma interesantnih rezultata, a u odnosu na početnu hipotezu u kojoj se polazi od toga da većina nemačkih izvedenica neće biti prevedena imenicama, odnosno izvedenicama na srpskom jeziku. Međutim, ova hipoteza se ispostavila kao netačna, jer se u prevodu od 60 izvedenica na nemačkom jeziku, u 48 primera prevelo imenicom, a od toga u 45 primera izvedenicom na srpskom jeziku.

Polazilo se od pretpostavke da će se, bazirajući se na osnovu derivata, pojaviti razlike u dva analizirana jezika. I tu se došlo do zanimljivih rezultata. Ispostavilo se da je baza izvedenica u oba jezika dominantno određena istom vrstom reči – glagolom. Imenice se, kao osnova derivata, takođe, pojavljuju u sličnom broju primera, dok se razlika uočava pri daljoj analizi baza. U nemačkom jeziku je pored glagola i imenica zastupljen kombinovani derivat, dok je u srpskom jeziku evidentan pridev u funkciji osnove imeničke izvedenice, no primeri kod kojih dolazi do odstupanja su zanemarujući u odnosu na ukupan broj primera.

Uzimajući u obzir da su izvedenice u nemačkom jeziku ženskog roda, obratila se pažnja na rod njihovih prevodnih ekvivalenata na srpskom jeziku. Rezultati su pokazali da u srpskom jeziku ženski rod u analiziranim primerima nije dominantan, nego je srednji rod sa 24 primera najzastupljeniji.

Uočljivo je da se u analiziranim rečenicama ponavljaju iste apstraktne imenice. Najčešće se pojavljuju, hronološki analizirano, sledeće imenice: *Übertreibung* (preterivanje), *Verlegenheit* (nelagoda/neprijatnost), *Vergangenheit* (prošlost), *Behandlung* (tretiranje) i *Versöhnung* (pomirenje).

Literatura

- Böll, H. (1959/60). *Der Preis der Versöhnung/ Bel, H. (2008). Cena pomirenja*. [prevod sa nemačkog, Übersetzung aus dem Deutschen: Dragoslav Dedović] Beograd: Fondacija Heinrich Böll.
- Altmann, H., Kemmerling, S. (2005). *Wortbildung fürs Examen*. Göttingen: Vandenhoeck & Ruprecht.
- Donelies, E. (2007). *Basiswissen: Deutsche Wortbildung*. Tübingen/Basel: Francke Verlag.

- Fleischer, W., Barz, I. (1995). *Wortbildung der deutschen Gegenwartssprache*. Tübingen: Max Niemeyer Verlag.
- Fleischer, W. (1969). *Wortbildung der deutschen Gegenwartssprache*. Leipzig: VEB Bibliographisches Institut.
- Henzen, W. (1965). *Deutsche Wortbildung*. Tübingen. Max Niemeyer Verlag.
- Klajn, I. (2005). *Gramatika srpskog jezika*. Beograd: Zavod za udžbenike i nastavna sredstva.
- Kostić-Tomović, J. (2013). *Tvorba reči u savremenom nemačkom jeziku*. Beograd: Fokus.
- Lohde, M. (2006). *Wortbildung des modernen Deutschen*. Tübingen: Gunter Narr Verlag.
- Römer, Ch., Matzke, B. (2005). *Lexikologie des Deutschen: Eine Einführung*. Tübingen: Gunter Narr Verlag.

Nataša R. Kurtuma

NOMINAL SUFFIXATION IN GERMAN IN COMPARISON WITH SERBIAN

Summary

Regarding the fact that the inadequate use of suffixes leads to the change of meaning of a given word, and therefore of a sentence, the focus will be on dealing with this existing and commonly ignored problem.

This paper centres on the examples and their contrastive nature, and thus, it presents German suffixation and its translation equivalents in Serbian, based on the given corpus, with the emphasis on German suffix *ung*. The research includes the corpus formation, excerption, classification as well as description of the examples. The focus will be on the accurate determination of similarities and differences between these two languages.

The aim of this paper is to establish the occurrence of the suffix *ung*, using the contrastive analysis, on the one hand, and to compare German nominal suffix and its translation equivalents in Serbian, with the emphasis on the base of the formed derivatives, on the other hand. Taking into account that compounds are formed using the feminine gender of the given suffix in German, the focus will be on the gender of its translation equivalents in Serbian.

The problems in the research of this kind are of crucial importance in both languages and, since they are almost untested, their further examination is necessary.

